ISSN -2583-147X (P), **Vol.- 7, Issue No. X, Januuary 2022**
Bastabatara Pariprakash Prachee
Peer Reviewed and Referred Research Journal

''ଶବବାହକମାନେ'': ଏକ 'ଶବ'ର ଷଡ଼ଯନ୍ତ

-ସ୍ମୃତିରଞ୍ଜନ ସେଠୀ

ଉଭଟ ନାଟକ ହେଉଛି ଚିରାଚରିତ ନାଟ୍ୟଧାରାଠୁ ବାରି ହୋଇ ପଡୁଥିବା ନୂଆ ନାଟ୍ୟ କୌଶଳ । ଅନବରତ ଟ୍ରାକରେ ନ ଚାଲି ଟ୍ରାକ୍ ଚ୍ୟୁତ ହୋଇଯିବାର 'ଳ ହିଁ ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ପରିଚିତ ହୁଏ ଉଭଟ ନାମରେ । ଏପରି ବି କୁହାଯାଏ- ଅର୍ଥରହିତ, ଯୁକ୍ତିରହିତ, ତର୍କଠୁ ଢେର୍ ଦୂରରେ ହିଁ ଉଭଟତାର ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥଳ । ବିଜୟ ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଶବବାହକମାନେ'ଏଇ ଧରଣର ଏକ ନାଟକ । ଚିରାଚରିତ ନାଟକର ଅଙ୍କକକ୍ଷାରୁ ଓହରିଯାଇ ନାଟ୍ୟକାର ଅନ୍ୟବାଗରେ ଉପସ୍ଥାପନା କରିଛନ୍ତି 'ଶବବାହକମାନେ'ନାଟକକୁ । ନାଟ୍ୟକାର ନିଜେ ହିଁ ସ୍ୱୀକାର କରି କହିଛନ୍ତି, "ବହୁତଦିନ ଧରି ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ଗୋଟିଏ ଛନ୍ଦର ନାଟକ ଲେଖୁଲେଖୁ ମୁଁ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇପଡିଥିଲି ।" ସତରେ କ୍ଲାନ୍ତପଣରୁ ହିଁ କୁହୁଳି ଉଠେ କିଛି ଭିନ୍ନତା । ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ପରୀକ୍ଷାନିରୀକ୍ଷା । ଏହି ପରୀକ୍ଷାନିରୀକ୍ଷା ପରେ ପ୍ରକାଶପାଏ 'ଶବବାହକମାନେ' ।

ଦୃଶ୍ୟ, ଅଙ୍କ ଆଦି ଛାଞ୍ଚରୁ 'ଶବବାହକମାନେ'ନାଟକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ । ପୂର୍ବରୁ ନାଟକଗୁଡ଼ିକରେ ଗୋଟିଏ ଦୃଶ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟକୁ ଯିବାକୁସମୟ ଢେର୍ ଲାଗୁଥିଲା । ପରେପରେ ନାଟ୍ୟକାର କାଳୀଚରଣ 'ସ୍କ୍ରିନ୍ ପ୍ଲେ' ବ୍ୟବହାର କରି ଏହାର ଅନ୍ତରକୁ କମାଇ ଥିଲେ । 'ଶବବାହାକମାନେ'ନାଟକରେ ଗୋଟିଏ ଦୃଶ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ଦୃଶ୍ୟକୁ ଯିବାର ସମୟ ଭିତରେ ଅନ୍ତର ଆଦୌ ରହିଲା ନାହିଁ । ଏହି ଦୂରତାକୁ କମାଇବା ପାଇଁ 'ଷ୍ଟେଜ୍ ଫ୍ରିଜ୍'ନାମରେ ଏକ ନୂଆ ଶୈଳୀ ପ୍ରୟୋଗ କରାଗଲା । ଗୋଟିଏ କୋଠରୀରେ ଅଭିନୟ ସାରିଲେ ଅଭିନେତାମାନେ ଅଭିନୟ ଶେଷ କରିଥିବା ଭଙ୍ଗୀରେ ସ୍ଥିରହୋଇ ରହୁଥିଲେ ଓ ପରକୋଠରୀରେ ଅନ୍ୟ ଅଭିନେତାମାନଙ୍କ ଅଭିନୟ ଚାଲୁଥିଲା । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଅଦଳବଦଳ ହେଉଥିଲା । ଏହାକୁ ଷ୍ଟେଜ୍ ଫ୍ରିଜ୍ କୁହାଯାଏ ।

ପୂର୍ବନାଟକମାନଙ୍କରେ ଘଟଣାକ୍ରମର ସମୟ ଦୀର୍ଘ ଥିଲା । 'ଶବବାହକମାନେ'ନାଟକଟି ଏ ଦିଗରେ ନୂଆ ମୋଡ଼ ଆଣିଲା । ଗୋଟିଏ ବର୍ଷାସ୍ନାତ ରାତିର ନିର୍ଜନ ଅପନ୍ତରା ଘରେ ହଠାତ୍ ଚରିତ୍ର ସବୁର ଆଗମନ ହୋଇଛି ଓ ଅଳ୍ପ କେଇ ଘଣ୍ଟାର ଘଟଣାକ୍ରମ ଦେଇ କାହାଣୀଟି ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଛି । ପୂର୍ବ ନାଟକମାନଙ୍କ ପରି ଏଥିରେ ବର୍ଷବର୍ଷ କି ମାସମାସର କାହାଣୀ ନାହିଁ,ଚରିତ୍ରର ଘନଘଟା ନାହିଁ । ସର୍ବୋପରି ନାଟକଟିରେ ପ୍ରାଚୀନ ଶୈଳୀକୁ ଦୋହରାଇବାର ପ୍ରୟାସ ନାହିଁ ।

ନାଟକଟିର ମଞ୍ଚସଜା, ମଞ୍ଚକୌଶଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଶ୍ଚୟ । ଗୋଟିଏ ସାଜସଜ୍ଜାରେ ଘଟିଯାଇଛି ଘଟଣାସବୁ । ବାରମ୍ବାର ମଞ୍ଚସଜାଇବାର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିନାହିଁ । ନାଟକ ଭିତରେ ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ କୌଣସି ଯବନିକା ପଡିନି । ଗୋଟିଏ ମଞ୍ଚକୁ ତିନି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ନାଟକରେ ଏହାକୁ କୌଣସି ଏକ ଅବ୍ୟବହୃତ ଅପନ୍ତରା ଘରର କୋଠରୀ ବୋଲି ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇଛି । ପ୍ରଥମ କୋଠରୀକୁ ସବୁ ଚରିତ୍ର ଆସିଛନ୍ତି ଓ ଅଭିନୟ କରିଛନ୍ତି । ପରେପରେ ପ୍ରଥମ କୋଠରୀ ସହ ଦ୍ୱିତୀୟ କୋଠରୀ ଓ ତୃତୀୟ କୋଠରୀରେ ଅଭିନୟ ନିରବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ 'ଷ୍ଟେଜ୍ ଫ୍ରିଜ୍' ସହାୟତାରେ ଚାଲିଛି ଓ ଶେଷରେ ତୃତୀୟ କୋଠରୀରେ ହିଁ ନାଟକଟିର ଅବସାନ ଘଟୁଛି । ଏହି ନାଟକର ଆଲୋକ ସଜ୍ଜା ମ୍ଭ ଅତୀବ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ପୂର୍ବ ନାଟକ ପରମ୍ପରା ଅନୁସାରେ ଦିନର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଲୋକରେ ହିଁ ନାଟକ ଅଭିନୟ ହେଉଥିଲା । ପରେପରେ ରାତ୍ରିରେ ଅଭିନୟବେଳେ ମସାଲ୍ର ବ୍ୟବହାର କରାଗଲା । ବୈଦୁତିକ ଆଲୋକ ଆସିବା ପରେ ନାଟକରେ ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଆଲୋକ ବ୍ୟବହାର ହେଲା । ଏପରିକି ଆଲୋକକୁ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ସହ ଯୋଡ଼ିବାର କୌଶଳ ମ୍ଭ ନାଟକରେ ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଛି । ମାତ୍ର 'ଶବବାହକମାନେ'ନାଟକଟି ଆଲୋକ ପରମ୍ପରାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟତିକ୍ରମ । ନାଟକଟି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ଅନ୍ଧାରରେ, ଅନ୍ଧାରରେ ହିଁ ଚରିତ୍ରମାନେ ପ୍ରଥମେ ସଂଳାପ କହିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଦୀର୍ଘ ସମୟ ପରେ ଦିଆସିଲି କାଠି ଜଳେଇବା ସମୟରେ ଖୁବ୍ କମ୍ ସମୟ ପାଇଁ କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକ ପଡିଛି ମଞ୍ଚରେ ଓ ଲିଭିଯାଇଛି ମ୍ଭ ।ଦର୍ଶକ ଖୁବ୍ କମ୍ ସମୟ ପାଇଁ ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଛନ୍ତି । ଦର୍ଶକୀୟ ଉତ୍କଣ୍ଠା ଜାତ କରିବାରେ ଏହାର ଭୂମିକା ଢେର୍ ବେଶି । ମହମବତୀର ସନ୍ଧାନ ପାଇବା ପରେ ହିଁ ମଞ୍ଚରେ ଆଲୋକ ସଂଯୋଜନା କରାଯାଇଛି ।

ମହମବତୀ ଜଳିବା, ଲିଭିବା, କ୍ଷୀଣ ହେବା ସହ ମଞ୍ଚର ଆଲୋକ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଛି । ତିନୋଟି କୋଠରୀ ମହମବତୀର ଉପସ୍ଥିତି ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରୁଛି ସେହି କୋଠରୀରେ ଆଲୋକ ସଂଯୋଜନା ରହିବ କି ନାହିଁ । ଏପରିକି ନାଟକଟିର ଶେଷ ମ୍ଭ ସେଇ ଅନ୍ଧାରରେ ହୋଇଛି । ଅନ୍ଧାରରେ କିଛି ସଂଳାପ ପରେ ନାଟକଟିର ଅବସାନ ଘଟିଛି ।

'ଶବବାହକମାନେ' ନାଟକର ଉପସ୍ଥାପନା ଶୈଳୀ ହିଁ ନାଟକଟିକୁ ଦୀର୍ଘାୟୁ କରିଛି । ଏଥିରେ ସର୍ବମୋଟ ଆଠଟି ଚରିତ୍ର ରହିଛି । କାହାଣୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବେସିତ । ପ୍ରତିଟି ସଂଳାପ ଭିତରେ ହିଁ ଫୁଟି ଉଠିଛି ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱକୈନ୍ଦ୍ରିକ ଧାରା । ସତେଯେମିତି ଚରିତ୍ରମାନେ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମନସ୍ଥିତିର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅବସ୍ଥାକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଛନ୍ତି ।

ନାଟକଟିରେ ଅନ୍ଧାରକୁ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ଦିଗ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପନା କରାଯାଇଛି । ବାସ୍ତବରେ ଆଲୁଅ ଅପେକ୍ଷା ଅନ୍ଧାର ହିଁ ବେଶି ଚିହ୍ନେଇଦିଏ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଅସଲ ପରିଚୟକୁ । ଆଲୁଅରେ ମୁଖାପିନ୍ଧା ମଣିଷ ଅନ୍ଧାର ଟିକେ ପାଇଲେ ମୁଖା ଖୋଲିଦିଏ ଠିକ୍ ନିଜପରି କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବଞ୍ଚିବାକୁ । ଏହି ଅନ୍ଧାର ହିଁଆହୁଲା ହୋଇ ଆଗେଇ ନେଇଛି ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ମୂଳଦିଗକୁ । ନାଟକରେ ଅନ୍ଧାରର ଗଭୀରତାକୁ ସହି ନପାରି ଆଲୁଅର ଆକାଂକ୍ଷା ରଖୁଥିବା ଚରିତ୍ର ବି ପରିସ୍ଥିତିକ୍ରମେ ଆଲୁଅଠୁ ଯଥା ସମ୍ଭବ ଲୁଚିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି ।

ଅନ୍ଧାର ସହ ମୁକାବିଲା କରିବାର କ୍ଷମତା ରଖିଛି କରୁଣା ପାଖରେ ଥିବା ତିନୋଟି ଦିଆସିଲି କାଠି । ଏହି ତିନୋଟି ଦିଆସିଲି କାଠିକୁ ମଣିଷ ମନର ତିନୋଟି ଚେତନାସ୍ତର ସହ ତୁଳନା କରାଯାଇପାରେ । ସଚେତନ ମନ(conscious brain), ଅଚେତନମନ(unconscious brain), ଅବଚେତନ ମନ(pre-conscious/half-conscious brain) । ଅଚେତନ ମନରେ ଯାହା ଘଟି ଯାଉଥାଏ, ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଆମେ ଅଜଣା ଥାଉ ଓ କେବଳ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଆମେ କ୍ଷୀଣ ସୂଚନା ପାଉ, ଯେମିତି ନାଟକରେ ପ୍ରଥମ କାଠିଟି ସାମାନ୍ୟ ଜଳି ପୁଣି ଲିଭିଯାଇଥିଲା । ଯାହା ଦେଖାଗଲା ସେସବୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ନାଟକରେ ଜଳିଥିବା ଦ୍ୱିତୀୟ କାଠିଟି ଅବଚେତନ ମନ ପରି । କିଛି ଭାବିବାର କିଛି ସନ୍ଧାନ କରି ଜାଣିବାର ଅଥଚ ସ୍ପଷ୍ଟ ନ ହେବାର ଘଡ଼ିସନ୍ଧିମୁହୂର୍ତ୍ତର ପ୍ରତୀକ ହେଉଛି ଏହି କାଠି । ତୃତୀୟ କାଠିଟି ସଚେତନ ମନର, ଯିଏ ସବୁରହସ୍ୟକୁ ଉନ୍ମୋଚନ କରି ଆଲୁଅ ଜାଳି ଦେବାକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ ଦିଏ । ମଞ୍ଚର ତିନୋଟି କୋଠରୀକୁ ମ୍ଭ ମଣିଷ ମନରଏହି ତିନି ଅବସ୍ଥା ସହ ଯୋଗ କରାଯାଇପାରେ । ପ୍ରଥମ ଘରଟି ବୁଦ୍ଧି ଓ ବିଚାରର, ଦ୍ୱିତୀୟ ଘରଟି ରହସ୍ୟ ଓ ଭୟର ଏବଂ ତୃତୀୟ ଘରଟି ମୋହ, ଲାଳସା ଓ କାମନାର ପ୍ରତୀତିସୃଷ୍ଟି କରେ ।

ଏହି ନାଟକରେ ଅନ୍ୟଏକ ପ୍ରତୀକ ହେଉଛି ଗଇଁତି । ଗଇଁତି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଛି । ଏପରିକି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଓ ଚିତ୍ତର ଗଇଁତି ଛଡ଼ାଛଡ଼ି ଭିତରେ ଯାହା ହାତକୁ ଗଇଁତି ଯାଇଛି, ସତେଯେମିତି ସେ ହିଁ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଯାଇଛି । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ନବେନ୍ଦୁର ସଂଳାପକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ-"ତା'ମାନେ ଗଇଁତି ଯାହା ହାତରେ, ସେ ହେବ ମାଲିକ ।' ପୁନଶ୍ଚ ଗଇଁତିର ସାମର୍ଥ୍ୟ ସହ ଅଜନ୍ତା ନିଜକୁ ଯୋଡୁଛି । ଗଇଁତି ଯାହାର, ଗୁପ୍ତଧନ ଯିଏ ଅକ୍ତିଆର କରିବ ଅଜନ୍ତା ତାହାର ହେବ ବୋଲି ଚୁକ୍ତି ମ୍ଭ ଗଇଁତିର ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ଅଧିକ ବଳିଷ୍ଠ କରିଛି ।

ଏହି ନାଟକରେ ମହମବତୀକୁ ମ୍ଭ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ସହ ସଂଯୋଗ କରାଯାଇଛି । ମହମବତୀର ଆଲୁଅ ପ୍ରତୀକ ବିବେକର, ବିଚାରଶକ୍ତିର, ଜ୍ଞାନରପ୍ରତୀକ ରୂପେ ପ୍ରତିଭାତ ହେଉଛି । "ଏ ଘରେ ଗୋଟିଏ ବତୀ ଜଳୁଥିବ", "ଆଲୁଅ ରହିଲା , ଆପଣ ବି ରହିଲେ'-ଏହି ସଂଳାପ ମ୍ଭମରେ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଦିଗଟି ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଉଠୁଛି ।

ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ସଂଳାପ ମ୍ଭ ଏହି ନାଟକଟିର ମୁଖ୍ୟ ଅଙ୍ଗ ହୋଇଛି । ନବେନ୍ଦୁ ଓ ଅଜନ୍ତା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଆଗରେ ପରସ୍ପରଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ବିଷୟରେ କହିବାବେଳେ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଦିଗଟି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୁଏ । ସେହିପରି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସହ ଅଜନ୍ତାର ଚୁକ୍ତି ପରେ ନବେନ୍ଦୁ ସହ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ ମ୍ଭ ଅତୀବ ରହସ୍ୟଭରା, ଯାହା ଅଜନ୍ତା ମନର ଗୋପନ କଥା ଓ ନବେନ୍ଦୁ ମନର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଏବଂ ରହସ୍ୟର ଭାବକୁ ଦର୍ଶକଆଗରେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରେ । ବିରୂପାକ୍ଷର ସବୁଠି ଦାର୍ଶନିକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତି ଚିନ୍ତନର ଗୂଢ଼ରହସ୍ୟକୁ ଆଲୋକିତ କରେ । ମଣିଷ ଯେଉଁ କଥାକୁ ଲୁଚେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ, ତା' ଅଜାଣତରେ ସେ ନିଜେ ହିଁ ସେଇ କଥାକୁ ବାରମ୍ବାର ଉଚ୍ଚାରିତ କରୁଥାଏ । ମଣିଷ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ଏହା ଏକ ମଜାଦାର ଦିଗ, ଯାହା 'ଶବବାହକମାନେ'ନାଟକରେ ବି ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । କିଛି ସଂଳାପରୁ ଏହାକୁ ବୁଝି ହେବ । ଯେତେବେଳେ ଅଜନ୍ତା ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସହ ଚୁକ୍ତି କରି ଫେରିଛି, ସେତେବେଳେ ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ଅଜନ୍ତା ବଦଳି ଯାଇଛି । ସବୁକଥା, ସବୁଚୁକ୍ତି ନବେନ୍ଦୁଠାରୁ

ଲୁଚେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ନବେନ୍ଦୁର 'ବଦଳିବା'ସମ୍ପର୍କିତ ବିନା ପ୍ରଶ୍ନରେ ବି ଅଜନ୍ତା କହିଛି,"ମୁଁ ବଦଳି ଯାଇଛି ବୋଲି ତୁମର ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଛି ?' ପୁଣି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଖୋଲୁଥିବା ରୁମ୍ କୁ ଲୁଚେଇବାକୁ ଯାଇ ଅଜନ୍ତା କହିଛି ଯେ "ମୁଁ ଅନ୍ୟ ସବୁ ରୁମ୍ ଦେଖୁଥିଲି, ସବୁ ଫାଙ୍କା ।' ଏହି ସଂଳାପ ସବୁ ଭିତରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ ଯେ ଅଜନ୍ତାର ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଗୋଟିଏ ସଂଳାପ ସହ ଅନ୍ୟ ସଂଳାପର କୌଣସି ମେଳ ରହୁନାହିଁ । ସବୁ ସଂଳାପ ଯେମିତି ସ୍ମୃତି ବିଭ୍ରାଟ ପରି ମନେହେଉଛି । ଏହା ମ୍ଭ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ଏକ ଦିଗ । ଯେତେବେଳେ ମନ ଅସ୍ଥିର ହୁଏ, ଅକସ୍ମାକ୍ ଅସରନ୍ତି ଖୁସି ମିଳିଯାଏ, ମନରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ତଥା ରହସ୍ୟ ଓଭୟ ଆଦି ଆସିଯାଏ, ମଣିଷ ହଠାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧି ହଜାଇଦିଏ ଓ ବିଚାର କ୍ଷମତା ହରେଇଦିଏ । ଏଣୁ ସେ ନିଜେ କ'ଣ କହୁଛି ନିଜେ ମ୍ଭ ଜାଣିପାରେ ନାହିଁ । ଯାହା ଅଜନ୍ତା ସହ ଘଟିଛି ।

'ଶବବାହକମାନେ'ନାଟକର ନାମକରଣ ମ୍ଭ ଆକର୍ଷଣୀୟ । 'ଶବ'ର ବ୍ୟବହାର ବିଜୟ ମିଶ୍ର ପ୍ରଥମେ କରିନାହାନ୍ତି । ବାଦଲ ସର୍କାରଙ୍କ 'ପାଗଲା ଘୋଡ଼ା', ଦାଶରଥି ପ୍ରସାଦ ଦାସଙ୍କ 'ନିଷିଦ୍ଧ ଅନ୍ଧକାର'ଆଦି 'ଶବ'କୁ ପ୍ରସଙ୍ଗକରି ଲେଖାଯାଇଛି । 'ଶବବାହକମାନେ'ନାଟକ ପରେ ମ୍ଭ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ରଥଙ୍କ 'ଶବ ପଡ଼ିଛି' ନାଟକରେ 'ଶବ'କୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଏଠାରେ କିନ୍ତୁ ନାଟ୍ୟକାର ଶବକୁ ନୀରବ ଅଥଚ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକାରେ ଅବତାରଣା କରିଛନ୍ତି । ଶବ କିଛି କରୁନିତଥାପି ଦୃଷ୍ଟି ଆଢୁଆଳରେ ସବୁ କିଛି କରୁଛି । ବଂଚିବା ବେଳେ ଯାହା ସମ୍ଭବ ହେଉନି, ମଲାପରେ ତାହା କେମିତି କେଜାଣି ସମ୍ଭବ କରିଦେଉଛି ଶବ ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଆରଣ୍ୟକ ଉତ୍ତେଜନାଟିଏ ବାରମ୍ବାର ଉକୁଟି ମାରୁଛି, ଯାହାକୁ ସେମାନେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚାପିରଖୁଛନ୍ତି । ମଣିଷର ଏହି ଆଦିମତା ଓ ଅରଣ୍ୟ ପ୍ରବଣତା ସବୁଠି ଲୁଚି ରହେନି । ଲୋଭ,ଲାଳସା,କାମନାଆଦି ଦର୍ଶକ ସାମ୍ନାରେ ଧରାପଡ଼ିଯାଇଛି । ପୋତାଧନର ଲୋଭ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଆସି ଏକ ଭୟାବହ ରୂପ ଧାରଣ କରିଛି । ଏହାକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାର ଲାଳସାରେ ସତେ ଯେମିତି ସମସ୍ତେ ବନ୍ୟ ହୋଇଉଠୁଛନ୍ତି । କିଛି ସମ୍ପର୍କ ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଛି ତ କିଛି ସମ୍ପର୍କ ମରୀଚିକାର ଜଳତୃଷ୍ଣା ପରି ସ୍ୱାର୍ଥର ପିରାମିଡ୍ ଉପରେ ବସା ବାନ୍ଧିଛି । ସମସ୍ତେ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଏକରକମର ଦୂରେଇ ଗଲାବେଳେ ଶବ ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକାଠି କରିଛି । ଶେଷକୁ ପୋତା ବାକ୍ସର ଚିଠି ସମସ୍ତଙ୍କ ଧନ ଲାଳସାର ସ୍ୱପ୍ନକୁ ଏକଦମ୍ ଭାଙ୍ଗି ଚୁରମାରକରିଦେଇଛି । ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗବେଳେ ହିଁ ପହଞ୍ଚିଛି ବିରୁପାକ୍ଷ । ବିରୁପାକ୍ଷର ଅନୁରୋଧରେ ଶବର ସତ୍କାର ହୋଇଛି । ସଭିଏଁ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ବିମୁଖ ଥିବାବେଳେ ଶବ ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ଏକମୁଖୀ କରିଛି । କାରଣ ଶବକୁ କାନ୍ଧରେ ନେବା ପାଇଁ ଅତିକମ୍ ରେ ଚାରିଜଣ ଶବବାହକ ଦରକାର । ଶବକୁ ବୋହି ନେଲାବେଳେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ରିଦିମ୍‌ରେ ପାଦ ମିଳାଇ ଗୋଟିଏ ଦିଗକୁ ଯିବାକୁ ହୁଏ ଏକାଠି । ଏହି ଏକାଠି କରିଦେବାର ସବୁଶ୍ରେୟ 'ଶବ'ର ।

ସ୍ୱାର୍ଥପରତା ହେଉ ବା ନିଃସଙ୍ଗତା,ଉଭୟ କାରଣରୁ ଆଜିର ମଣିଷ ପାଦ ମିଳାଇ ଚାଲିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରୁନି । ଏହି ଅମେଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ହେଉ ପଛକେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମିଳେଇ ଦେବାର ଅଭିନବ ସାହସ ରଖେ 'ଶବବାହକମାନେ'ନାଟକଟି । ସେଇଥିପାଇଁ ତ ଆଧୁନିକ ମଣିଷ 'ଶବବାହକ' ପାଲଟେ ପ୍ରତିଥର । ଏଣୁ ନାଟକଟିର ନାମକରଣ 'ଶବ'କୁ ନେଇ ରଖାଯିବାର କାରଣ- ଏହି ଏକଲାପଣକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଏକତାପଣକୁ ଉଜ୍ଜିବିତ କରିବା । ଅନ୍ତତଃ ଆମେ ନିଜେ ଆମ ନିଜ ଦୁଇପାଦ ସହ ତାଳ ମିଳାଇବାର ସୁଯୋଗ ତିଆରିକରେ ଶବ, ଆଉ ଆମେମାନେ ପାଲଟିଯାଉ ପ୍ରତିଥର 'ଶବବାହକମାନେ' ।

ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗ,
ରେଭେନ୍ସା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, କଟକ
ପିନ୍- ୭୫୩୦୦୩